

Isačenko, Aleksandr Vasil'jevič

О грамматическом порядке слов

In: *Otázky slovanské syntaxe. II, Sborník symposia "Strukturní typy slovanské věty a jejich vývoj"*, Brno 20.-22.10.1966. Bauer, Jaroslav (editor). Vyd. 1. Brno: Universita J.E. Purkyně, 1968, pp. 243

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/120074>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

О ГРАММАТИЧЕСКОМ ПОРЯДКЕ СЛОВ

Referát, předem dodaný do symposiových materiálů a rozmnožený spolu s ostatními jako podklad k diskusi, byl později v plném znění otištěn v časopise *Voprosy jazykoznanija*, 1966, č. 6, s. 27–34, a není proto — v souhlase s přáním autora — zařazen do tohoto sborníku. Zde se podává jen jeho zcela stručná anotace. (*Red.*)*

Za gramatický (čili vněkontextový) slovosled pokládá autor optimální rozložení elementů výpovědi na časové ose. Při generování abstraktního větného schématu se tento optimální slovosled obligátně zachovává. Gramatický slovosled může být v řadě případů objektivně zjištěn na podkladě toho, jak se části výpovědi chovají při různých syntaktických transformacích. V referátě se to dokumentuje na materiálu spisovné ruštiny, v samém závěru pak i srbocharvátštiny.

Výchozím bodem svých úvah činí autor relevanci hloubkových struktur v protikladu ke strukturám povrchovým, a velmi podrobně nejprve dovozuje, jak pravidlo o užívání reflexivních zájmen v ruštině vyžaduje určitého zpřesnění v souvislosti s tím, zda jde o samostatnou výpověď či o vklínění konstituentní věty do věty rámcové (srov. *Я велел секретарю принести мне под-писанное мною письмо*).

Při pokusu objektivizovat gramatický slovosled v ruštině autor podobným způsobem sleduje hloubkovou strukturu příslušných útvarů a všimá si, jak by se určité slovosledné varianty chovaly, kdyby se staly konstituentními větami nebo polovětami, vklíňovanými do jiných rámcových vět. Operuje při tom zejména nominalizačními transformacemi participiálními. Dovozuje tak, že za gramatický slovosled je nutno pokládat např. posloupanost *Сергея вбежал в комнату*, a nikoli *В комнату вбежал С.*, ježto tomu nasvědčují dvoj-základové transformáty typu *Вбежав в комнату, С. ахнул*; *С., вбежавший в комнату, ахнул*; *Вбежавший в комнату С. ахнул*.

* A. V. Isačenko se nemohl symposia zúčastnit. (*Pozn. red.*)

